

Зоран МАТЕВСКИ

АНАЛИЗА НА СОЦИОЛОШКИТЕ СОДРЖИНИ ВО ПРОГРАМИТЕ НА МАКЕДОНСКОТО РАДИО

Радионовинарите остануваат без одговор и аплауз на она што го работат бидејќи се работи за половичен социјален контакт, во кој изостанува реакцијата на рецепиентите. Иако сето ова се ублажува со вклучување на слушателите во контактните емисии во живо, сепак останува фактот дека новинарите одат на „невидено“. Затоа пред нив како главна задача се поставува императивот да ја познаваат публиката. Со социолошки речник, тоа се вика антиципација на ефектот. Врз основа на таа антиципација, новинарите ја организираат својата програма.

Специфичен е фактот што кај радиото имаме масовен контакт со огромна маса публика, но истовремено тој контакт е раздробен и индивидуализиран. Радиото се слуша најчесто во семеен круг од 3-4 лица, а многу често тоа се слуша индивидуално (осамено). Се работи за масовен контакт на меѓусебно оддалечени и осамени поединци. Радиото својот најголем ефект го постигнува кога неговите пораки доаѓаат до изолираните лица и осамениците. Радиото игра голема улога во болничките установи, каде што на рековалесцентите им дава чувство на неизолираност и „присуство“ во настаните.

За разлика од меѓусебниот контакт меѓу две или повеќе лица, кога најчесто лицето мора да го сослуша соговорникот до крајот на нивниот разговор, кај радио-kontaktот слушателот може да го исклучи радиоапаратот кога ќе посака, а притоа никој да не забележи (има посебен позитивен психолошки ефект). И, што е многу значајно, при исклучувањето на својот апарат, лицето не им попречува на останатите членови на публиката да продолжат да ја следат програмата. Инаку, публиката е хетерогена според својата социјална припадност, полот, возраста, староста, степенот на образованието и интересите. Целата таа хетерогеност на публиката за новинарите е анонимна. Заради тоа радиопрограмата треба да има голема ширина и да се состои од голем број емисии со најразлични жанрови, со брзо менување на разновидни впечатоци. При инсистирањето на ширината може да се загуби едукативната длабочина на

програмата. Од социолошко и културолошко гледиште, радиото обезбедува максимална јавност на изведбата. Ниеден друг мас-медиум не обезбедува таков максимален публицитет.

Радиото е незаменлив апарат за социјална комуникација и извонредна шанса за креаторите на програмата за директно влијание врз слушателите. Овој мас-медиум има можност да поврзе едни народи со други во рамките на размената на културните вредности, со што радиото станува филтер на културната интеракција. „Долги и кратки бранови со таинствена сила, кои во делчиња од секундата ни пренесуваат тонови и зборови од големи далечини, вибрираат во очекување на слободоумни и благотворни идеи и чувства, кои човекот толку пожелно ги прима“.¹

Радиото во основа ја надополнува едукативната функција што ја започнува печатот. Образовната улога на радиото својата потешкотија ја има во фактот што не постои непосредна врска меѓу новинарите и слушателите. Радиото му се обраќа на широк аудиториум, кој има различно образовно ниво и различен степен на предзнаење за одредена научна област. Поаѓајќи од тоа, емисиите треба да бидат широк спектар на информации и да се постигне извесна рамнотежа на тие емисии. Научните анализи и коментарите мора да се врзат со емисии од забавен карактер. Тоа значи дека образовните и забавните содржини треба да се испреплетуваат, за да стигнат пораките од образовните програми и до оние слушатели со пониско образовно ниво. Исто така, овој тип слушатели мора да ги поттикне да ги слуша тие содржини и да се заинтригира за одредениот проблем кој се актуализира. Тоа се постигнува преку вклучување на слушателите во емисијата, па слушателот, иако неподготвен и неук за одреден проблем, се појавува во улога на испитувач. На тој начин се поттикнува на полемика со новинарите и со нивните гости во студиото.

При реализацијата на вакви образовно-контактни емисии, обично се мисли дека ќе се вклучат мал број слушатели но, подоцна, доколку темата на емисијата е интересна, актуелна и од практичен карактер, се шири кругот на контакт-публиката. Овој интерес на слушателите уште повеќе се зголемува доколку во студиото има компетентни гости кои за

¹ Електробрановите ги открил Херц во 1887 година; безжичната телефонија е дело на Маркони во 1902, а првата радио емисија е одржана во Њујорк во 1913 година.

еден ист проблем имаат противставени ставови. За да се активираат слушателите, најпрво треба да се активираат говорниците.

Голем дел од едукативните програми им се посветени на децата и учениците од најразлична возраст. Меѓутоа, за жал, мораме да констатираме дека радиото многу помалку води сметка за „учениците, како живи суштества затворени во специфичните животни- и воспитно-образовни услови, отколку за задачите и целите кои возрастните им ги определиле на децата и кои колерираат со официјалните норми на однесување и актуелниот воспитно-образовен систем.“² Со тоа се остварува директната педагошка функција на радиото, која многу лесно може да се претвори во догматска. Во поново време се бараат патишта да се дојде до сопствениот живот на учениците и да се допре до нивниот посебен свет на размислување. За да се слушнат нивните ставови и размислувања, учениците сè повеќе се вклучуваат во контактните емисии од отворен тип; учениците се вклучуваат во емисиите не како објект кој слуша, туку како субјект кој говори. Радиото, преку своите едукативни програми, влијае врз учениците во најзначајната фаза од нивниот живот (адолесценцијата).

Радиото како средство за масовна комуникација влијае врз ученикот како врз личност која што живее во одредени специфични услови, за да може преку живиот збор да влијае врз обликувањето на тие животни услови и на тој начин придонесува да се задоволат претставите, ставовите и вредностите за животот околу нив и да се подигнат на едно повисоко ниво.

Наставниците сè повеќе се свесни за значењето на овој медиум во сè поуспешното организирање и изведување на наставата. Заради тоа Вилијам Левенсон и Едвард Сташеф со право констатирале дека креативниот наставник „може себеси да си дозволи да биде нем набљудувач на општествените збиднувања. Образованието како интегрален дел на современиот живот станува сè посложено.“³

За да изградиме современа, креативна и творечка настава, наставникот мора да ги користи сите средства и знаења на општествената заедница за потребите на своите ученици. Во таа смисла, радиото во нас-

² Зборник: *Aspekti radija*, Sarajevo, 1978, стр. 227.

³ Исто, стр. 322.

тавата може да се користи на два начина. Тоа може да биде интересен фактор во наставата, кога се користи како наставно средство и помагало, како замена и надополнување на останатите средства, како што се таблата, кредитите, шемите, учебникот и др. За таа намена радиото се користи во наставата во комбинација со другите аудиовизуелни средства.

Уште позначајна е улогата на овој мас-медиум во „неформалното“ образование, како екстерен фактор во воспитанието и образованието. Наставникот мора да го сфати фактот дека со децата работи неколку часа неделно. Целото останато време учениците се изложени на воннаставни влијанија. Сега се поставува клучното прашање: како наставникот да ги искористи овие воннаставни влијанија во организирањето на самата настава? Како природниот интерес кој децата го покажуваат кон радиото да се искористи во училиштето?

Постојат неколку фактори кои му овозможуваат на радиото да се јави како екстерен фактор на воспитно-образовниот систем. Како прво, тоа се актуелноста на радиоemisииите заедно. Радиото својот најголем придонес го дава во актуализацијата и проблематизацијата на наставните теми и единици. Овој мас-медиум ги презентира и интерпретира настаните додека уште се актуелни (пред да станат историја). Додека учениците ги слушаат вестите и коментарите, стануваат свесни за социолошката стварност која ги опкружува и за сето она што ги очекува во животот кога ќе се осамостојат. Вториот фактор се состои во тоа што емисиите на радиостаниците освојуваат големи пространства. Радиото го пренесува живиот збор со невидена брзина. Сите овие феномени, што на учениците им се тешко достапни од просторен аспект, преку следењето на меѓународните станици се приближуваат.

Следниот многу значаен фактор е што им дава на учениците чувство на самочествување. Креативниот наставник знае дека за рационално и продуктивно учење, многу покорисно е непосредното искуство од посредното. За да не биде учењето обично меморирање и учениците да го почувствуваат задоволството на самооткривањето и сопствените асоцијации и имагинации, потребно е да се користат социолошките сознанија добиени од радиото. Со тоа вратата на училницата се „отвора“ кон надворешниот свет. Многу важен е фактот што радиото се јавува како емоционална сила за развивање на ставовите на учениците. Радиото

може многу да ја забрза акумулацијата на факти во ученичките глави. Меѓутоа, многу е значајно како тие инкорпорирани факти ќе се пренесат во ставови и на кој начин ќе му помогнат на ученикот за поуспешен практичен живот. Ставовите многу често не произлегуваат од логичкото размислување. Во таа смисла, емоциите имаат силно влијание. Со примена на драмските и музичките ефекти, радиото создава позитивен емоционален полнеж кај учениците.

Радиото му помага на наставникот да дојде до најдобар избор на информации, достапните податоци постојано да ги зголемува и да го освежи и обнови своето знаење. Излагањата на најразлични експерти по најразлични општествени прашања, во радиоемисиите (интервјуа, коментари, дебати) се од голема корист за наставниците, кои перманентно трагаат по нови социолошки сознанија. Од друга страна, пак, сите овие информации добиени од радиото, на учениците им помагаат за полесно совладување на наставата. Како императив се поставува барањето за синтеза на знаењата стекнати од наставникот и учебникот и на оние стекнати од радиото и другите мас-медиуми. Од наведеново се гледа дека радиото ја повикува догматската настава, во чија основа лежи пасивното учење на „двобој“. Ученикот преку сознанијата добиени преку радиото, ја доведува во прашање мудроста на наставникот и го анализира квалитетот на учебникот, кој од пошироката општествена заедница му е одреден на располагање.

На крајот од овој дел ќе завршиме со неколку прекрасни мисли на Едгар Дале, кој за луѓето вели дека „можат да се поделат на две групи: оние со свест што прилега на сунѓер и оние со критичка свест“. Првите без „трошка недоверба го прифаќаат она што стоело во учебникот или го чуле на катедрата. Нивната свест е порозна како сунѓер и таа го апсорбира, но не го асимилира, тоа што го слуша“. Вторите „трагаат за скриените претпоставки, неоправдано донесените заклучоци, лажната анлогија.“⁴

Што се однесува до прашањето кој дел од програмата најмногу се слуша, голем број истражувања (Лазарсфелт, Нореденспренг), покажуваат дека тоа се информативните емисии (вестите), особено за слушателите над 18 години. Меѓутоа, мора да се истакне дека мал дел од содржи-

⁴ Исто, стр. 328.

ната на вестите останува инкорпорирана во главите на слушателите. Оттука може да се истакне дека, кај повеќето рецепиенти, е повеќе ритуал и навика отколку начин да се добијат нови сознанија. Разбирањето на информациите од вестите и создавањето нови сознанија зависи од актуелноста на вестите, нивната конкретност, идентификацијата и јазичните фактори. Во поново време најслушани се музичките емисии. Во тој поглед очигледно е дека етерот е преплавен со музички радиостаници, кои исклучиво пуштаат музика од најразличен тип.

На трето место по слушаност се оној тип емисии кои нас во случајов најмногу не интересираат. Тоа се најразличните коментари и анализи. Коментарите ги анализираат информациите и на некој начин ги објаснуваат вестите и ги синтетизираат општите поими што се наоѓаат во информациите. Тие најчесто се врзуваат за едната страна на проблемот и анализираат одреден аспект од информациите. Овој тип емисии треба, пред сè, интелектуално (не само перцептивно) да ги активираат рецепиентите во проширувањето и продлабочувањето на сознанијата. Преку таквото активирање на човековата мислена дејност и неговото радио, фактичките информации кои се добиваат од радиото се претвораат во сопствен поглед на светот и формирање на социолошките сознанија. Ако направиме паралела меѓу вестите и коментарите, тогаш можеме да кажеме дека чистите информации се продолжеток на нашите сетила, а анализите и коментарите се еден вид копче, кое ја вклучува нашата интелектуална и духовна дејност. Информацијата добиена од вестите се доведува во корелација со сопствените сознанија и поглед на светот.

Ако работите ги набљудуваме од социолошки аспект, тогаш можеме да констатираме дека секоја радиоемисија е своевиден социјален процес, кој многу широко ги воспоставува односите меѓу луѓето и групите во општеството. Радиото, всушност претставува најочигледен пример на контактирање на далечина. Специфичноста на радиото, со која тоа се одвојува од останатите мас-медиуми е во тоа што при актот на комуникација еден зборува, а останатите слушаат. Радиото се обраќа на анонимна маса на луѓе, на која ниту ѝ го знае бројот ниту идентитетот. Оттука се јавува и најголемиот проблем на овој медиум, а тоа е едностраното комуницирање. Се создава една интересна меѓузависност меѓу едностраната активност и едностраната пасивност.

Оттаму можеме да констатираме дека содржините во радиоемисиите се во функција на нашиот севкупен демократски развој, во чие средиште е граѓанинот, неговите права, слободи и обврски, а во тој мозаик Македонското радио е непристрасен јавен сервис на тој граѓанин. Македонското Радио – Радио Скопје е мошне сложен радиосистем.⁵ Тоа во текот на едно деноноќие (24 часа), емитува дури 92 часа програма за повеќе фреквенции, а од неодамна неговата целодневна национална програма – Првата програма на Македонското радио, се емитува и на интернет за целиот свет и веќе на стартот, предизвикува особено забележителен интерес.⁶

Системот Македонско радио го сочинуваат седум, со Интернет осум програми:⁷

Македонско радио – Радио Скопје, Прва програма

Македонско радио – Радио Скопје, Втора програма

Македонско радио – Радио Скопје, Трета програма

Македонско радио – Радио Скопје, Програма на албански јазик

Македонско радио – Радио Скопје, Програма на турски јазик

Македонско радио – Радио Скопје, 103 - КА

Македонско радио – Радио Скопје, Програма „Билјана“

Македонското радио – Радио Скопје, минатата година ја профилираше својата програма според биоритамот и пулсот на нашиот слушател. Во утринските часови нему му беа наменети содржини кои го воведуваат во денот, пладнето беше полно со тековни информации, попладнето слушателите преку емисиите беа провоцирани на размислување и се одмораа со поаналитичен приод кон настаните и состојбите (од страна

⁵ За првпат во етерот Радио Скопје се појави на 28 декември 1944 година. Тогаш е вршен директен пренос од Второто заседание на АСНОМ, од собраниската сала во Скопје. На 28 јануари 1945 година, Радио Скопје започна со својата редовна работа. Прв директор, новинар и репортер на Радио Скопје е Владо Малески. Од 10 мај 1991 година, со одлука на Собранието, официјално име на радиото е Македонско радио.

⁶ Види: Со збор и слика – 50 години сведоштво, Македонска радиотелевизија, Скопје, 1994.

⁷ Ние ги анализираме програмските содржини од Првата, Втората, Третата и програмите Билјана и 103. Програмите на националностите не ги зедовме предвид, затоа што учениците чиишто ставови ги испитувавме во анкетата се Македонци. Во некое од наредните истражувања, интересно би било да се направи анализа на содржината и на овие програми.

на новинарите), вечерината ги релаксираше слушателите, а ноќта беше успешен соговорник со аудиториумот, барем според нивниот одзив и определба и тој да учествува во програмата.

Овие програмски појаси денес се шема на многу светски радио станици во Европа и пошироко. Сепак, токму така широко поставениот концепт ја бараше секојдневната новинарска инвентивност, нивната професионална аналитичност и високиот степен на естетски критериуми, во време кога многу вредности се најдоа на удар на општествените системски промени, особено во овој дел на светот.⁸

Македонско радио – Радио Скопје, Прва програма

Првата програма на Радио Скопје е целодневна 24-часовна радио-програма. Со спектарот на програми на Македонското радио се идентификува како национална радиостаница; своевиден јавен сервис со задача да ги одрази најшироките интереси на граѓаните во државата како национална и граѓанска. Го отсликува пулсот на цивилното општество, со сите специфики коишто произлегуваат од тоа во информирањето на политичкиот, стопанскиот, културно-забавниот, уметничкиот и воопшто животот и творештвото. Програмската екипа на Првата програма, според нашите сознанија, успешно ја изврши задачата да регистрира, анализира, истражува и нуди свој автентичен придонес спрема општествената стварност на општиот и поединечниот интерес на граѓанинот и државата, создавајќи на тој начин и индивидуална и колективна свест, како клучни постулати за развој на демократското општество.

Минатите години го продолжија трендот за заокружување на основниот програмски концепт на Првата програма. Донесоа и некои новини на тој план. Програмските појаси беа преконструирани. Дobar дел и предизајнирани. Така, на пример, „Ритамот на времето“ се продолжи на 6 часа, како целовита заокружена претпладневна програма. Информативната емисија „Точно напладне“ ја пополни празнината на ин-

⁸ Со збор и слика – 50 години сведоштво, Македонска радиотелевизија, Скопје, 1994, стр. 52.

формативен пресек. И новините во „Прес-19“ и во „Радио 22“ беа реализирани на особено успешен начин. За обележување се и новините во образовната програма, како и некои други содржини во културата, уметноста и, особено, музиката, во која промените и новините се најбрзи.

Конкретно: Претпладневниот радиовесник и Вечерниот радиовесник, ја имаат тежината на својата информативна функција, пред сè, со дисциплината и крајно професионалниот однос во нивното емитување и презентација.

Во овие емисии точно во определено време, секојдневно, на слушателите им беа сервираны информации главно од дневнополитички карактер. Тоа се емисии кои жанровски припаѓаат на информативната програма каде што континуирано се пласираат информации од најзначајните политички настани од земјата и од странство. Потоа одат информациите за другите општествени настани, од кои најчести се оние за економскиот и културниот живот. Овие емисии обично завршуваат со информациите за спортот и времето.

Освен вестите, во овие емисии се пласираат и коментари и анализи кои ги дообјаснуваат актуелните општествени настани. Преку вестите и коментарите што се присутни во овие три емисии, радиото пласира до слушателите информации речиси од сите социолошки категории. Главно тие информации се однесуваат на политиката и политичките партии, државата, правото, економскиот живот, општествените промени, процесите на производството и на културните феномени.

- Утринскиот радиовесник не само што го најавува денот, туку вложува напор да го отслика и општествениот живот во земјата и странство уште од претпладневните часови со своите тековни особености.
- Радио 22 на некој начин ги сумира информациите кои се емитувани во етерот во текот на денот. За Утринскиот радиовесник и Радио 22 важат сите оние карактеристики што ги наведоа за пладневниот и вечерниот радиовесник.
- „Слушајте радио“ исто така се приспособуваше на програмските задачи на Македонското радио.

Оваа емисија концепциски е така поставена што дава своевиден поширок приказ на актуелните општествени настани. Сите тие актуелни

настани и состојби се коментирани од сопствен агол на гледање. Тоа го прават или новинарите или гостите од научниот, политичкиот и воопшто од јавниот живот на нашата држава. Што е од особено значење, тука се појавија многу значајни социолошки анализи за актуелните настани, појави и состојби карактеристични за нашето општество и светот за одреден временски период.

- „Радиоспектар“ беше повеќе магазински конципиран. Оваа емисија понудува најширок спектар на информации од целокупниот општествен живот. Таа обично ги покрива и објаснува речиси сите настани што се случуваат во земјата и светот. Тука свое посебно место наоѓаат општествените промени во сите полиња на општествениот живот. Емисиите „Слушајте радио“ и „Радиоспектар“ се социолошки „најсилни“ и нудат најреlevantни содржини од социолошки карактер.

Македонско радио – Радио Скопје, Втора програма⁹

Тоа е радиоканал главно со забавно-рекреативен и едукативен концепт. Се карактеризира со нагласена комуникација со слушателите, со строга и селективна информираност. За него се вели дека е комерцијално радио, радио што се слуша, радио на настанот или, како што некои велат, радио на случувањата. Во секој случај, определбата му е, низ разновидни лесно обработени содржини, да комуницира со слушателот. Тоа е програма која 80% е музички исполнета. Меѓутоа, во исто време таа е жанровски разновидна. Ова радио го зачува веќе стекнатиот статус на најслушано радио на македонскиот простор.

Дефинираната концепција на Втората програма на Македонското радио како забавно-рекреативно-информативно-едукативна и контактено-музичка, ја истакнува нејзината специфика и алтернативност во однос на другите радиопрограми. Оваа програма, всушност, не напуштајќи го она што како концепција успешно функционираше, се обиде во сите делови и начини на програмска реализација да стане радио на слу-

⁹ Втората програма својот зародок го бележи во 1962 година, кога започна емитувањето на локалната скопска програма. Оваа програма како конечно оформена целина, која во нешто збогатен и изменет вид функционира и денес, беше создадена во 1980 година.

чувањето – да овозможи отвореност и контактност на секој негов сегмент, што значи оваа програма да биде дел од работното и животното секојдневие на слушателот.

Така, во утринските програми емитува репортерски записи кои од ден во ден го регистрираат она што се случува тука околу нас. Така, репортерите кои се на местото на настанот контактираат со луѓе кои зборуваат за своите дневни обврски, за својата професија и за сето она што ги преокупира. Оваа форма на радиоизразување истовремено внесува динамика и го отвора патот до најширокиот круг на слушатели.

Натаму, програмата се насочува со 60-минутни емисии, чии теми неретко произлегуваат од поставените прашања, од проблемите што нè засегаат и најмногу од актуелниот миг во сите сфери на животот. Тие се можност, компетентни соговорници да понудат одговор или барем да ги лоцираат начините за решавање, се разбира, пред сè, преку обезбедениот контакт со слушателите.

Информативниот дел во програмата е препознатлив по флеш-телекс вестите, во кои се емитуваат куси ударни вести и, се разбира, по отворениот програмски појас се слеваат извештаите, директно од настанот или местото на случување, често реализирани и низ разговор со учесниците. И овие извештаи се куси, со извлечени интересни моменти, изворно презентирани.

Попладневниот програмски блок е со поспокојни тонови во кои доминираат интервјуа, разговори снимени во творечките лаборатории на истакнати личности, импресии, содржини посветени на домот и семејството. Во овој дел се отстапува простор и за формите на регистрирање на настаните во областа на културата и уметноста, паралелно со начините на осмислување и пополнување на слободното време.

Музичките авторски емисии се профилирани и препознатливи според жанровската и стилската определеност. Музиката, во текот на целиот ден, е дел од програмата која на слушателот му нуди релаксација, но истовремено и избор во однос на музичкиот стил и во однос на разновидноста, а пред сè во можноста да се чуе сето она што е најново на светската музичка сцена.

Во ноќните програми доминира забавно-рекреативната компонента. Во ноќните часови се нуди програма што не обврзува, не оптоварува,

но истовремено остава простор за пласирање на атрактивни содржини и за контакт со слушателите. Една од тие форми секако е радиоквизот, кој одговара на овие барања, со проширување на тематските подрачја и начинот на реализација и со збогатување на радиофонскиот израз.

Програмските блокови што доминираат како забавно-рекреативни содржини се саботните и неделните попладневни термини во кои низ прилози, атрактивни гости и комуникација со слушателите, се реализира програма што релаксира, информира и истовремено забавува, со необичност на содржините и во тематска и во дизајнерска смисла. Посебно саботниот блок се потпира и врз соработка со локалната радиомрежа, за што постои обостран интерес и желба да се прават и заеднички програми и гостувања во одделни средини.

Инаку, со оглед на податокот за слушаноста на оваа програма и во другите градови, продолжува настојувањето и во рамките на утринските програми, а уште повеќе во попладневниот термин, да зајакне поврзувањето и широката секојдневна комуникација со здружената радиомрежа во Македонија.

Жанровската разновидност на програмските содржини има за цел да ги опфати сите структури на аудиториумот, од најмладите до највозрасните генерации, а нејзината поврзаност со локалните радиостаници во рамките на здружената мрежа, на Втората програма на Радио Скопје ќе ѝ обезбеди и поголема чујност и поголема разновидност на содржините и сигурно многу поголема слушаност.

Втората програма на Радио Скопје, иако алтернативна на националната програма, во сегменти, во својата комплементарност, обезбедува програмска пропулзивност на целината на концепцијата на Македонското радио како јавен сервис на граѓанинот.

Македонско радио – Радио Скопје, Третта програма¹⁰

Со оглед на својата концепција и намена, овој програмски дел не трпи чести промени. Но, новите содржини, Третата програма ја направи-

¹⁰ Третата програма започна да се емитува на 28 декември 1979 година, на денот на одбележувањето на 35-годишнината од основањето на Радио Скопје. Радио „Билјана“ е најмлада од организационо конституираните програми на Македонското радио. Тоа почнува да дејствува

ја поатрактивна, барем за оној круг слушатели на кои таа им е наменета. Нивна особеност беа последните збиднувања во сферата на општествените промени, во психологијата и социологијата.

Концепциски осмислена да ја пласира научно-теориската и културолошката мисла во етерот, како специфичен радиоинститут, Третата програма на Македонското радио овозможува трансфер, циркулација, заемно информирање на интелектуалците и на нивната теоретска размисла и творештво на нашите простори. Во исто време, со континуирана презентација на теориската мисла на најкомпетентните и авангардните теоретичари од врвот на светската интелектуална елита, Третата програма прави напор да биде постојано во трендот на научната актуелност, како и медиумско и промоторно јадро на нашиот академски круг.

Македонско радио – Радио Скопје, Програма „Билјана“

Информативно-пропагандниот аспект насочен кон домашната и меѓународната јавност и реализиран преку емисиите на бугарски, грчки и албански и емисиите наменети за нашите иселеници во светот, се основа на програмата „Билјана“. Таа изобилува и со испраќање на информации до радиочасовите на македонскиот јазик во прекуокеанските земји.

Ако го истакнеме неоспорниот факт за големото значење на иселеништвото како општествен феномен, содржините од оваа емисија добиваат на тежина. Првиот се состои во тоа што е крајно време македонските иселеници да се интегрираат во сите делови на сопствениот (матичен) општествен систем. Заради тоа, многу е важно да бидат правилно информирани за сè она што се случува во нашата земја. Од друга страна, пак, нашата земја треба да изгради сопствена иселеничка политика која би била државен интерес. Тоа упатува на фактот дека овдешните политички субјекти треба да го слушнат гласот (ставовите, вредностите, размислувањата, идеите) на македонските иселеници во Европа и во прекуокеанските земји.

по осамостојувањето на нашата држава, кога се наметна потреба од пошироко претставување на Република Македонија пред светот и пред Македонците што живеат надвор од нашите граници.

Македонско радио – Радио Скопје, Канал 103

Како музичко радио, од своето настанување, со програмска содржина единствена на Балканот, овој програмски сегмент успешно опстојува во етерот веќе неколку години. Се зголеми пропулзивната моќ на ова навистина слушано радио и се зголеми аудиториумот нудејќи неколку нови содржини во програмата. Секако, најголема новина е алтернативната култура воопшто, изложбите, театарските претстави, филмовите перформансите и друго, со тенденција да се следат сите авангардни случувања во сите сфери на културата и уметноста.

Македонско радио – Радио Скопје, Инјернеј програма

Започна експериментално пред крајот на 1997 година, но со видлив интерес кај нашите консументи преку океанот. Само една недела по емитувањето на првиот сигнал, побарувањата од ден на ден рапидно растеа, што зборува за поангажиран однос на Македонското радио кон обликувањето на овој вид програма како своевидна целина и со содржини кои предизвикуваат интерес што, на поинаков начин, тешко можат да се остварат. Во рамките на ова новинарите и уредниците исправени пред судот на јавноста во секојдневното потврдување на својата чесност и професионализам, својата најголема сатисфакција ја наоѓаат во секојдневните содржини и пофалби, што значи натамошно уште поголемо залагање за точно, навремено и вистинско информирање. Во ваквиот предизвик тие секојдневно ја бијат битката за квалитетна програма што почнува со зборовите: Македонско радио – слушајте нè денес, утре, за навек.

Од досега напишаново, многу убаво се гледа дека Македонското радио нуди широк спектар од информации речиси за сите сфери од општественото живеење кај нас и во светот. Иако неговата програма нуди порелаксирана содржина од онаа на телевизијата, сепак и во радиопрограмите наоѓаме грст содржини релевантни за објаснение на социолошките феномени.

SUMMARY

Zoran MATEVSKI

ANALYSIS OF SOCIOLOGICAL CONTENTS IN THE PROGRAMS OF MACEDONIAN RADIO

Radio in basis complement educative function the stamp begin. The educational function of radio own difficulty have in fact that not exist immediate connection between publicists and listeners. Radio relate to the wide audience which has different educational level and different grade of knowledge for definite scientific region. Starting from that the broadcasting programs need to be wide choice of informations and to attach a bit of renowned balance on that programmes. Scientific analysis and explanations must to bind with emissions from pleasing character. It mean that educational and funny contents need to be a mixture, because the messages from educational programmes must to arrive and to these listeners with lower educational level. However, this type of listeners must to intensify to listen they contents and to arouse someone's interest for determined topical problem. It is achieve across including the observers in emission and listener although for topical problem is unlearned and not prepared appear in aspect on examiner. On that way the publicists and yours guests in studio are intensity on polemics.

Radio as instrument for mass communication influence to the pupil as person which live in definite specific conditions, to be able across alive word to influence on forming they living conditions at that way to make possible performances, opinions and prices for life around them to be satisfied and to raise on taller level.

Teachers are more and more aware about meaning of this medium in successfully performing and organizing on education. Because of that William Levenson and Edward Stashev with good reason were established "Creative teacher can't to make possible oneself to be only dumb observer on social fulfillments". Education as integral part of contemporary life stand up more complex.

There are some factors whose possibility make radio to advise as exterior provoker on educationally-pedagogical system. As first that is actuality of the broadcasting program. Radio own biggest contribution give in actualization and problematization of educational topics and units. This massmedium present and interpret

events until there are still topically (before they stand up history). Until pupils listen news and comments they become consciousness for sociological reality which comprise everything what in life expect when will become lonely. The second factor consist of what emission on radio stations conquest a big spaces. Radio living word transmitted with unseen speed. All of these phenomena are hardly accessible on pupils from wide aspect, meanwhile they approach across attending on international stations.

The next much important factor is that radio give to pupils feeling of self-participation. Creative teacher know that for economically and productive study, immediate experience is much more useful than intermediate. Study for not to be ordinary memorizing and pupils to feel satisfaction on self-discovering on individual associations and imaginations is necessary to utilize sociological senses obtain from radio. With that, door on the classroom is "Open" against exterior world. Much important is fact that radio advise as emotional power for development an opinions on pupils. Radio can much to speed up accumulation on facts in pupil's heads. In the meantime much important is how they incorporate facts will be transmitted in opinions and in which way will help pupil for more successful practical life. Opinions much often don't result from logically consideration. In that sense emotions have powerfully influence. With use on dramatic and musical effects radio create actual emotional charge shot to the pupils.

Radio help on teacher come to best choice of informations, accessible returns permanent to enlarge refresh and restore own knowledge. Exposure on different experts about most different social questions in broadcasting programs (interviews, comments, debates) are from big interest for teachers, whom permanently follow the tracks about new sociological senses. From the other side, all of this informations obtain from radio, help pupils for easier overcoming on education. As imperative appoint searching for synthesis on knowledges obtain from teacher and text book and on these obtain from radio and others massmediums. From all of this mention we can see that radio call "On duel" dogmatic education in whose basis lie passive study. Pupil, across senses obtain over the radio, hoist the question about wisdom on teacher and analyze the quality on text book, who ordered on disposal from wide social community.